

DOI 10.31651/2524-2660-2022-2-139-145

ORCID 0000-0001-8810-4805

ШЕТЕЛЯ Наталя Ігорівна

кандидатка психологічних наук, доцентка, Заслужена працівниця культури України, директорка,
КЗВО «Ужгородський інститут культури і мистецтв»
e-mail: noritsul6@ukr.net

УДК 37.018.54:7]:124.5(477)(045)

**АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В СИСТЕМІ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ:
МІЖНАРОДНІ НАСТАНОВИ І НАЦІОНАЛЬНІ РЕАЛІЇ**

Передумовою запропонованого дослідження є констатація того факту, що світова культурна ситуація нині зазнає радикальних змін. У зв'язку з цим, зростають якісні вимоги до суб'єктів відповідної культурної активності – передусім фахівців галузі культури і мистецтв. Метою, запропонованого дослідження є з'ясування рівня відповідності сучасної національної культурно-мистецької освіти міжнарод-

ними настановами щодо промоції аксіологічних підходів.

Показано, що у міжнародні практики типовим є визнання важливості ціннісних аспектів, що засвідчує система міжнародних правових актів.

Встановлено суперечність між міжнародними настановами ціннісного характеру й концептуальними освітніми програмами, що рег-

ламентують професійну підготовку фахівця в галузі культури і мистецтв в Україні.

Обстоюється перспективність залучення ціннісних положень міжнародних актів у процес проектування аксіорозвивального середовища як засобу формування аксіокомпетентності майбутнього фахівця галузі культури і мистецтв.

Ключові слова: педагогіка; освітнє законодавство; аксіологія; аксіологічний підхід; культурно-мистецька освіта.

Постановка проблеми. Світова культурна ситуація нині зазнає радикальних змін, що, серед іншого, супроводжується тенденціями як масових культурних трансформацій й утвердженням модерних цінностей, так і прагненнями зберегти оригінальні культурні традиції. Між тим, в умовах культурної плюралізації, а також множинності інтерпретацій уявлень про світ і місце людини в цьому світі, що характерно для поточної культурної ситуації, виникають небезпечні стани морально-етичної й ціннісної невизначеності. Зміни культурної ситуації, тобто зміни у способі життя, способах вирішення життєвих завдань й досягнення важливих результатів, зміни у способах мислення й змісті емоційних реакцій, зрештою зміни у цінностях й ціннісних ієрархіях, все це значною мірою впливає на індивідуальне й соціальне життя, політичну й економічну картину сучасного суспільства.

В означеній ситуації зростає роль галузі культури та мистецтв, яка має значний досвід формування особистості, її духовної і ціннісно-сміислової сфери. Багатогранний феномен культури відображає сутність досягнутих людиною духовних і матеріальних цінностей, як результатів опанування світу, а також відповідних ціннісних орієнтацій особистості. При цьому, ціннісний аспект так чи інакше присутній фактично на усіх рівнях функціонування культури (процесуальному, матеріальному, ідеальному й інституційному). І тут варто наголосити, що підтверджені теорією й практикою соціокультурні й ціннісні зміни зумовлюють, з одного боку, увагу до природи цих змін, а з іншого – мотивують до прагнення контролювати їх вектор, адже культурні зміни не завжди пов'язані із суспільним (гуманістичним за змістом) поступом. Отож, що визнано світовою інтелектуальною спільнотою, кратно підвищуються якісні вимоги до суб'єктів відповідної культурної активності – передусім фахівців галузі культури і мистецтв. Для національної культурно-мистецької освіти актуалізується питання узгодженості з міжнародними настановами в плані реалізації аксіологічного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Передусім відзначимо, що проблематика практичної реалізації аксіологічного підходу в теоретичному контексті доволі активно досліджується українськими й зарубіжними науковцями – варто згадати праці таких дослідників як-от В. Андрущенко [1], М. Барнес [2], М. Берковец [3], Дем'янюк [4], Ю. Пелех і Д. Кукла [5], Т. Ловат [6], М. Підлісний [7]. Загальним місцем для загаданих та інших науковців є (1) розуміння зв'язку аксіологічного підходу з гуманістичною педагогікою і (2) визнання значення аксіологічного підходу щодо актуалізації й творення матеріальних і духовних цінностей. Вказані положення очевидно можуть бути покладені в основу сучасної культурно-мистецької освіти. Водночас, здійснений нами аналіз дозволяє стверджувати про відсутність аналітичних наукових робіт, які б з'ясували наявність (відсутність) кореляцій між міжнародними настановами щодо промоції аксіологічних підходів і національною освітньою практикою їхньої реалізації, зокрема у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців галузі 02 «Культура і мистецтво».

Метою запропонованого дослідження є з'ясування рівня відповідності сучасної національної культурно-мистецької освіти міжнародними настановами щодо промоції аксіологічного підходу.

Методологічна основа дослідження визначена його теоретичним характером, що передбачає залучення загально-теоретичних і аналітичних методів наукового дослідження, які мають потенціал для досягнення заявленої наукової мети.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передусім зауважимо, що моральні цінності залишаються в європейському суспільстві потужним регулятором поведінки та взаємовідносин людей, а тому їм приділяється особлива увага. «Важливість моральних цінностей полягає саме в тому, що вони, на відміну від наукових або естетичних, визначають ставлення людей один до одного та інтегрують або розділяють людей в суспільстві» і саме «спільні цінності різних країн Європейського простору сприяли їх інтеграції та просуванню цих цінностей за географічні межі Західної Європи» [8, с. 5–6].

Показово, що Договір про Європейський Союз (1992 р.) вже у преамбулі містить апеляції до теми універсальних цінностей, що є складовою інтелектуальної й гуманістичної спадщини Європи і стали концептуальною основою заснування Європейського Союзу [9]. А вже у ст. 2 цього Договору прямо вказано, що ЄС «заснований на цінностях поваги людської гідності, свободи,

демократії, рівності, правової держави і дотримання прав людини, включаючи права осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для держав-членів в рамках суспільства, що характеризується плюралізмом, недискримінацією, терпимістю, справедливістю, солідарністю і рівністю жінок і чоловіків» [9]. Своєю чергою, ст. 3 цього ж договору прямо вказує, що метою ЄС поряд з сприянням миру і добробуту своїх народів є сприяння своїм цінностям. Отже є підстави зробити висновок, що тема цінностей є провідною для Європейського Союзу, а це має визначальний характер для залучення аксіологічного підходу у практику реалізації стратегій європейського об'єднання, зокрема соціальних і освітніх.

Підтвердженням такого висновку є той факт, що у 2006 р. Європейська Комісія створила Виконавчу Агенцію з питань освіти, аудіовізуальних засобів та культури (Education, Audiovisual & Culture Executive Agency (EACEA)) та відповідні національні агенції у країнах-членах ЄС. Як відзначає голова Керівного комітету Агенції Феміда Христовіду до переліку завдань цієї установи, серед іншого, входить сприяння європейським цінностям, на основі яких європейці, будують життя. Промоція цих цінностей є передумовою утвердження почуття належності до європейської спільноти. Ще одним важливим для нашого дослідження твердженням очільниці Агенції є вказівка на те, що до стовпів, на яких побудований Європейський Союз належать освіта і культура, і ніколи раніше ці сфери не мали більшого значення, ніж воно є сьогодні [10, с. 2]. Отож не дивує та увага, яку європейці зосереджують на реалізації різноманітних освітніх проектах, охороні культурної (духовної й матеріальної) спадщини Європи, популяризації європейських цінностей, що мотивує, в тому числі, звернення до аксіологічного підходу.

Промовистою у цьому контексті була і тема конференції, що відбулася з нагоди 10-ї річниці Східного партнерства 25–26 червня 2019 року у Тбілісі (Грузія): «Сприяння спільним цінностям через освіту та культуру». Відзначимо, що Східне партнерство об'єднує ЄС та його 27 держав-членів разом із шістьма країнами на сході: Вірменією, Азербайджаном, Білорусією, Грузією, Молдовою та Україною. Загальною метою Східного партнерства є діяльності, спрямована на зміцнення відносин між усіма цими 33 країнами та їхніми народами. Вагомим засобом такого зближення розглядається саме співпраця у царині освіти й культури, що є ефективним полем поширення спільних цінностей.

Наголосимо, що до впровадження аксіологічного підходу в системі освіти мотивують і положення Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом [11]. Зокрема у Розділі Культура ст. 440 вказано, що «сторони докладають зусиль для розвитку постійного діалогу в галузі культури з метою сприяння розвитку культурної індустрії в Україні та ЄС. Задля досягнення цієї мети Сторони впроваджують належним чином положення Конвенції ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження 2005 року. Відзначимо, що цілями цієї Конвенції є, серед іншого, заохочення поваги до розмаїття форм культурного самовираження й підвищення усвідомлення цінності цього розмаїття на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Крім того вказана Конвенції ЮНЕСКО акцентує увагу на те, що результати культурної діяльності є носіями самобутності, цінностей і змісту [12]. З означеного положення походить обґрунтована необхідність практичної реалізації аксіологічного підходу в процесі професійної підготовки сучасного фахівця, і, передусім, фахівця в галузі культури і мистецтв, оскільки в останньому випадку це є важливою передумовою здійснення сучасної й ефективної культурної політики в державі.

В контексті нашого дослідження заслуговує на спеціальну увагу документ, що визначає напрям європейської інтеграції в освітньому просторі: Стратегічна рамкова програма ЄС «Освіта і підготовка 2020» (2009 р.). У документі визначено, що подальший розвиток систем освіти держав-членів ЄС здійснюється, в тому числі, задля стійкого економічного процвітання і зайнятості одночасно з підтримкою демократичних цінностей, соціальної згуртованості, активної громадянської позиції та міжкультурного діалогу [13, с. 135]. Фактично цим постулюється необхідність ціннісної компоненти освітнього процесу. Вказане підтверджується також заявленою метою Програми – утвердження справедливості, соціальної згуртованості та активного громадянства, що має очевидний ціннісний характер. Відзначимо, що підвищення якості шкільної освіти крізь призму спільних європейських цінностей визнано ЄС пріоритетом освітньої політики в рамках розбудови Європейського освітнього простору до 2025 р., що проголошено у 2017 р. [13, с. 137].

Варто також звернути увагу на Рекомендацію 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 18 грудня 2006 року «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» [14]. Документ

вказує на те, що «освіта є особливо важливою у час, коли всі держави-члени стикаються з питанням зростання соціального та культурного різноманіття» і саме «освіта допомагає зберегти та відновити загальний культурний рівень суспільства і прищепити важливі соціальні та громадянські цінності, такі як громадянство, рівність, толерантність та повагу». Водночас, у вказаній Рекомендації наголошується, що «розуміння різниці між системами цінностей різних релігійних та етнічних груп є основами позитивного ставлення». Своєю чергою, таке ставлення передбачає «розуміння і повагу до загальних цінностей, важливих для єдності суспільства, ... підтримку соціального різноманіття, єдність та стабільний розвиток, та готовність поважати цінності та приватне життя інших» [14]. Прикметно, також, що автори означеного документу потрактовують усвідомлення етичних цінностей як важливий чинник ефективного управління у сфері соціальної й комерційної діяльності, а також розглядають важливою передумовою таких основних компетенцій для навчання протягом усього життя як-от ініціативність та практичність. Натомість такі компетенції як вміння соціального та громадського характеру пов'язані з повагою до цінностей інших, готовності долати упередження й знаходити компроміси. Очевидно, що вказані положення Рекомендації 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 18 грудня 2006 року «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» мають потужний мотивуючий потенціал до залучення аксіологічного підходу в освітньому процесі, забезпечення аксіологічно орієнтованих результатів навчання під час професійної підготовки, в тому числі фахівця в галузі культури і мистецтв.

Взявши до уваги вище викладене, логічно проаналізувати, як і в якому обсязі аксіологічна складова представлена в реальній освітній національній практиці професійної підготовки майбутнього фахівця в галузі культури і мистецтв.

Відповідно до затвердженого Кабінетом міністрів України переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [15], професійна підготовка фахівця в галузі культури і мистецтв можлива за такими спеціальностями: 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», 022 «Дизайн», 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», 024 «Хореографія», 025 «Музичне мистецтво», 026 «Сценічне мистецтво», 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Інформація Міністерства освіти і науки України вказує на те, що з метою забезпечення якісної підготовки фахівця в галузі культури і мистецтв нині затверджено стандарти вищої освіти для галузі 02 «Культура і мистецтво» практично з усіх спеціальностей як першого (бакалаврського), так і другого (магістерського) рівня вищої освіти [16]. Зауважимо, що відповідно до даних Міністерства культури та інформаційної політики України нині за вказаними освітніми програмами професійну підготовку здійснює 13 закладів освіти (академії і університети), що належать до сфери управління Міністерства [17]. Крім того відповідну професійну підготовку здійснюють і заклади комунальної й приватної власності. При цьому, аналіз показує, що найчастіше освітні заклади реалізують освітні програми за такими спеціальностями: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», 024 «Хореографія», 025 «Музичне мистецтво», 026 «Сценічне мистецтво». Отож вважаємо обґрунтованим на предмет представленості аксіологічної складової проаналізувати стандарти вищої освіти для галузі 02 «Культура і мистецтво» першого (бакалаврського), рівня вищої освіти з спеціальностей 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», 024 «Хореографія», 025 «Музичне мистецтво», 026 «Сценічне мистецтво».

Аналіз змісту стандартів вищої освіти для галузі 02 «Культура і мистецтво» вказаних спеціальностей щодо відображення аксіологічної складової показує, що типовим для усіх стандартів є визнання обов'язковими для випускників відповідних освітніх програм формування таких загальних компетентностей як-от: 1) здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; 2) здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. В окремих програмах звертається увага на таку компетентність як цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Водночас, є підстави стверджувати, що у системі спеціальних (фахових, предметних) компетентностей аксіологічна складова практично не відображена або, у кра-

щому разі, має епізодичний й несистемний характер. За підсумками опанування освітніх програм галузі 02 «Культура і мистецтво» їхні випускники мають сформувати такі спеціальні компетентностей, які лише з певною умовністю можна визначити як аксіологічно орієнтовані. Наприклад, здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі для спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»; здатність дотримуватись толерантності у міжособистісних стосунках, етичних і добродійних взаємовідносин у сфері виробничої діяльності для спеціальності 024 «Хореографія»; здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів і здатність враховувати етичні засади професійної діяльності для спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»; для спеціальності 024 «Хореографія» серед спеціальних (фахових, предметних) компетентностей аксіологічно орієнтовані взагалі відсутні, не кажучи про власне аксіологічну компетентність.

Зауважимо, що аксіологічну компетентність ми розглядаємо як здатність до практичної діяльності на ціннісній основі і ґрунтуючись на систему аксіологічних знань. Крім того, сформована аксіологічна компетентність засвідчується здатністю розуміти особливості різних ціннісних дискурсів і вмінням здійснювати обґрунтований ціннісний вибір на підставі аксіологічних знань й ціннісних переконань. Виходячи з такого розуміння аксіологічної компетентності є підстави констатувати, що стандарти вищої освіти для галузі 02 «Культура і мистецтво першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей», 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», 024 «Хореографія», 025 «Музичне мистецтво», 026 «Сценічне мистецтво» не орієнтують на формування аксіологічної компетентності й пов'язаної з нею аксіологічної культури. Вказане твердження також аргументоване аналізом очікуваних результатів навчання у межах досліджуваних освітніх програм, у яких формування аксіологічної компетентності представлено, у кращому разі, опосередковано. Зокрема, для спеціальності 024 «Хореографія» одним з результатів опанування відповідної освітньої програми є ПР02 «Розуміти моральні норми і принципи та вміти примножувати культурні, наукові цінності і досягнення суспільства в процесі діяльності». Крім того для спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» і 024 «Хореографія» автори відповідних стандартів передбачили в якості результату навчання ПР01. «Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із

концепцією сталого розвитку України». Вочевидь, вказаний результат навчання є найбільш аксіологічно орієнтований, втім не може вважатися достатньою передумовою сформованості аксіологічної компетентності, що передбачається, як було нами встановлено вище, чинними міжнародними нормативно-правовими актами й концептуальними освітніми програмами, що постулюють й регламентують професійну підготовку фахівця в галузі культури і мистецтв.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене нами дослідження відповідно до заявленої меті надає підстави стверджувати:

1. У міжнародні практики типовим є визнання важливості ціннісних аспектів. Це, зокрема прочитується у системі міжнародних правових актів, які, наприклад, належать до права Європейського Союзу. Так, Договір про Європейський Союз (1992 р.) вже у преамбулі містить апеляції до теми універсальних цінностей, що є складовою інтелектуальної й гуманістичної спадщини Європи і стали концептуальною основою заснування Європейського Союзу. Своєю чергою Стратегічна рамкова програма ЄС «Освіта і підготовка 2020» (2009 р.) постулює необхідність ціннісної компоненти освітнього процесу, адже утвердження принципів для європейців справедливості, соціальної згуртованості та активного громадянства має очевидний ціннісний характер. Підвищення якості шкільної освіти крізь призму спільних європейських цінностей визнано ЄС пріоритетом освітньої політики в рамках розбудови Європейського освітнього простору до 2025 р.. Крім того Конвенція ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження (2005 р.) акцентує увагу на те, що результати культурної діяльності є носіями самобутності, цінностей і змісту. Зрештою обґрунтована необхідність практичної реалізації аксіологічного підходу походить і з положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом – з іншої.

2. Нині можна констатувати очевидні прогалини у реалізації аксіологічного підходу в системі професійної підготовки фахівця в галузі культури і мистецтв. Вказане твердження аргументоване дослідженням змісту стандартів вищої освіти для галузі 02 «Культура і мистецтво», зокрема у частині загальних і спеціальних компетентностей, що мають бути сформовані за підсумками опанування здобувачем відповідних освітніх програм, а також програмних результатів навчання. Практично маємо ситуацію, відповідно до якої наявні стандар-

ти вищої освіти для галузі 02 «Культура і мистецтво вказаних» не передбачають формування здатності до практичної діяльності на ціннісній основі і ґрунтуючись на систему аксіологічних знань. Тобто, маємо очевидну суперечність між міжнародними настановами ціннісного характеру й концептуальними освітніми програмами, що регламентують професійну підготовку фахівця в галузі культури і мистецтв в Україні.

Щодо **перспектив подальших досліджень**, то систематизовані ціннісні положення міжнародних актів перспективно залучити у процес проектування аксіорозвивального середовища як засобу формування аксіологічної компетентності майбутнього фахівця в галузі культури і мистецтв. Теорія проектування освітнього розвивального середовища вказує на важливість змісту вихідних, концептуальних положень такого проектування. Саме міжнародні настанови щодо промоції аксіологічних підходів можуть продуктивно виконувати роль концептуальних положень аксіорозвивального середовища як засобу професійної підготовки фахівця в галузі культури і мистецтв.

Список бібліографічних посилань

- Андрущенко В. Ціннісна невизначеність особистості та її подолання засобами освіти. *Вища освіта України*. 2015. № 3. С. 5–13.
- Barnes M. What is the relevance of axiology to education? The University of Texas at Austin, 2018. URL: <https://www.quora.com/What-is-the-relevance-of-axiology-to-education> (дата звернення: 11.05.2021).
- Berkowitz M.W. What works in values education. *International Journal of Educational Research*. 2011. Vol. 50. Issue 3. Pp. 153–158.
- Дем'янюк В.В. Професійно-ціннісна підготовка як практичний засіб формування ціннісно-сміслової сфери майбутніх фахівців. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. Черкаси, 2018. Вип. 14. С. 23–28.
- Пелех Ю., Кукла Д. Система цінностей майбутнього фахівця і його місце на сучасному ринку праці. Рівне: Волинські обереги, 2019. 184 с.
- Lovat T. What is values education all about? 2005. *Education services Australia*. URL: http://www.curriculum.edu.au/verve/_resources/Terry_Lovat_VE_Newsletter.pdf.
- Підлісний М.М. Проблеми аксіології та шляхи їх вирішення. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2020. 164 с.
- Амельченко Н. Цінності об'єднаної Європи. Київ: Лабораторія законодавчих ініціатив, 2013. 42 с.
- Договір про Європейський Союз. *Верховна Рада України. Законодавство України: офіційний сайт*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text.
- European Education and Culture Executive Agency. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021. 16 p. URL: <https://op.europa.eu/o/opportal-service/download-handler?identifier=14e9fb62-cfde-11eb-ac72-01aa75ed71a1&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=> (дата звернення: 11.05.2021).
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським спів-
- товариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. *Верховна Рада України. Законодавство України: офіційний сайт*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2588.
- Конвенція про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження. *Верховна Рада України. Законодавство України: офіційний сайт*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008#o31.
- Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні: монографія / за ред. В.Г. Кременя. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с.
- Про основні компетенції для навчання протягом усього життя: Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 18 грудня 2006 року. *Верховна Рада України. Законодавство України: офіційний сайт*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text.
- Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінет міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>.
- Затверджені стандарти вищої освіти. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>.
- Заклади освіти, що належать до сфери управління Міністерства культури та інформаційної політики України. *Міністерство культури та інформаційної політики України: офіційний сайт*. URL: <https://mkp.gov.ua/files/pdf/Заклади%20освіти.pdf>.

References

- Andrushchenko, V. (2015). Value uncertainty of the individual and its overcoming by means of education. *Higher education in Ukraine*, 3: 5–13. [in Ukr.].
- Barnes, M. (2018). What is the relevance of axiology to education? The University of Texas at Austin. Retrieved from <https://www.quora.com/What-is-the-relevance-of-axiology-to-education>.
- Berkowitz, M.W. (2011). What works in values education. *International Journal of Educational Research*, 50 (3): 153–158.
- Demyanyuk, V.V. (2018). Vocational training as a practical means of forming the value-semantic sphere of future specialists. *Bulletin of Cherkasy University. Pedagogical Sciences Series*, 14: 23–28. [in Ukr.].
- Pelekh, Yu., Kukla, D. (2019). The value system of the future specialist and his place in the modern labor market. Rivne: Volyn charms. 184 p. [in Ukr.].
- Lovat, T. (2005). What is values education all about? *Education services Australia*. Retrieved from http://www.curriculum.edu.au/verve/_resources/Terry_Lovat_VE_Newsletter.pdf.
- Podlisny, M.M. (2020). Problems of axiology and ways to solve them. Dnipro: Publisher Bila K.O. 164 p. [in Ukr.].
- Amelchenko, N. (2013). The values of a united Europe. Kyiv: Laboratory of Legislative Initiatives. 42 p. [in Ukr.].
- Treaty on European Union (1992). *Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine: official site*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text [in Ukr.].
- European Education and Culture Executive Agency (2021). Luxembourg : Publications Office of the European Union, 16 p. Retrieved from <https://op.europa.eu/o/opportal-service/download-handler?identifier=14e9fb62-cfde-11eb-ac72-01aa75ed71a1&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=> (дата звернення: 11.05.2021).

11. Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part. *Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine: official site*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2588 [in Ukr.].
12. Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions. *Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine: official site*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008#o31 [in Ukr.].
13. National report on the state and prospects of education in Ukraine (2021). A monograph. In V.G. Kremen (Ed.). Kyiv: CONVIE PRINT. 384 p. [in Ukr.].
14. On core competences for lifelong learning: Recommendation 2006/962 / EU of the European Parliament and of the Council (EU) of 18 December 2006. *Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine: official site*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text [in Ukr.].
15. On approval of the list of branches of knowledge and specialties in which higher education students are trained: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 29, 2015 No 266. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>. [in Ukr.].
16. Approved standards of higher education (2020). Ministry of Education and Science of Ukraine. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/vish-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> [in Ukr.].
17. Educational institutions belonging to the sphere of management of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine (2021). Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine: official website. Retrieved from <https://mkip.gov.ua/files/pdf/Заклади%20освіти.pdf> [in Ukr.].

SHETELYA Natalya

PhD in Psychology, associate professor, Honored Worker of Culture of Ukraine, director, CIHE "Uzhhorod Institute of Culture and Arts"

AXIOLOGICAL APPROACH IN THE SYSTEM OF CULTURAL AND ART EDUCATION: INTERNATIONAL APPROACHES AND NATIONAL REALITIES

Summary. *Introduction.* The precondition of the proposed research is the ascertainment of the fact that the world cultural situation is currently undergoing radical changes, which, among other things, is accompanied by trends of both mass cultural transformations, the affirmation of modern values, and aspirations to preserve original cultural traditions. In these situations, quality requirements for the subjects of relevant cultural activity – primarily specialists in the field of culture and arts – are increasing.

Purpose. The purpose of the proposed study is to clarify the level of compliance of modern national cultural and artistic education with international guidelines for the promotion of axiological approaches.

Methods. Based on the theoretical nature of the presented research, general theoretical and analytical methods of scientific research, which have the potential to achieve the stated scientific goal, were used.

Results. The content of international documents on the subject of promotion of the axiological approach was analyzed, as well as conceptual educational programs regulating the professional training of specialists in the field of culture and arts in Ukraine were examined for their compliance with international guidelines of a value nature.

Originality. For the first time, a study of the presence of correlations between international guidelines for the promotion of axiological approaches and the national educational practice of their implementation, in particular in the process of professional training of future specialists in the field 02 "Culture and art", is proposed.

Conclusion. It is shown that the recognition of the importance of value aspects is typical in international practice, as evidenced by the system of international legal acts, and an obvious contradiction has been established between international guidelines of a value nature and conceptual educational programs regulating the professional training of a specialist in the field of culture and arts in Ukraine. Considering the above, it is promising to involve the value provisions of international acts in the process of designing an axiological development environment as a means of forming the axiological competence of the future specialist in the field of culture and arts.

Keywords: pedagogy; educational legislation; axiology; axiological approach; cultural and artistic education.

Одержано редакцію 17.05.2022
Прийнято до публікації 30.05.2021